

Iz kraljestva gospodarice smrti. Smrt pobira — ne izbira. Ta pregovor ima isto veljavo za odrasle kakor za nežno- in mladoletne, če teh poslednjih še bolj ne zadeva. V Ljubljani je umrlo lani vsega skupaj 720 oseb. Med temi je bilo otrok do enega leta starosti 107; od dveh do 15 let pa 40. V dobi od 15. do 30. starostnega leta jih je smrt ugrabila pa zopet 101. Drugi so bili vsi starejši. Umrljivost v letu 1924. ni bila velika, ker ni bilo nalezljivih bolezni — ne griže, ne influence. Za škrlatinko je od 59 obolelih otrok umrlo samo 6. Ošpice so se bile sicer proti koncu lanskega leta močno razpasle, a nežnemu življenju so docela prizanašale. Norice so se tudi pojavljale, končno pa pustile mladim prijateljem življenja še vse upanje na starost. — Slabše se je godilo zadnji čas mladini na Angleškem. Tam je razsajala huda influenza ali hripa. Veliko šol so morali zapreti, ker je bila bolna mladina, pa tudi učiteljstvo. Marsikje so morali celo delo po tovarnah ali skrócić ali pa ustaviti.

Nesreča nikoli ne počiva. O resničnosti tega pregovora se je gotovo vsakdo že prepričal. Najbolj bi pa temu pritrdila 14letna deklica H. G., ki je nedavno šla pogledat požar v Hrastju; svojega dveletnega nečaka, ki je spal na vozičku, je pa pustila samega na domu svoje sestre. V njeni odsotnosti se je zasmodila žimnica na peči. V sobi je nastal tak dim, da se je malo revše zadušilo. Nesreča tam, nesreča tu.

Brezsrčnost — milosrčnost. V bližini severoitalijanskega mesta Bergamo so našli one dni novorojenčka na cesti. Brezsrčnost neznane matere, ki se je na ta nezaslišani način iznebila lastnega otročiča! Tekom nekaj ur se je pa oglasilo sedem družin, ki so bile pripravljene nesrečno siroto vzeti za svojo. Katera družina naj bi ga vzela? Pogodile so se tako: Srečka naj odloči. Za vsako številko je bilo treba plačati primerno vsoto; skupiček se je obrestonosno naložil za novorojenčka. Pri srečkanju je izšel kot zmagalet bogat meščan brez otrok, ki je vzel otroka za svojega.

Kako boste sodili? Šestnajstletna deklica Mar. Spencer, rodom Angležinja, si je dala nakratko ostriči lase. Takoj nato ji je pa bilo že žal. Mislila je, da jo radi tega vse zasmehuje. Ni si dala te zamisli izbiti iz glave. Nesrečno revše je skočila v zmedenosti v vodo in utonilo.

Vse se pripeti. V nemškem mestu Strassbourg je šla preprosta delavka po ulici. Nehote pogleda kvišku ter opazi, da leti s tretjega nadstropja neznan otrok — dol na cesto. Nič ne pomišlja, marveč hipoma stegne svoji močni roki in srečno ujame padajočega otročiča. Poškodovana ni bila ne delavka ne otrok. — Kaj takega se pač ne zgodi vsak dan.

Junaška ljubezen do bližnjega. Na Dunaju je peljal srednješolski katehet R. Gmeiner nekaj gojencev na izprehod. Živahni fantiči so v Pratru poskusili gladki led na ondotnem ribniku. Nesreča je hotela, da se je enemu od njih udrlo. Katehet skoči za njim, da ga reši. Fantič je bil res rešen, a rešitelja je zadela vsled ledene vode — kap, da je takoj izdihnil.

Zopet z drsališča v večnost. Že zadnji novičar je sporočil o smrtni nesreči dveh fantičev. V božičnih dneh sta pa pod ledom utonili dve hčerki slovenskega rojaka Antona Debeljaka v Denveru v Ameriki. Drsali sta se pred domačo hišo na tankem ledu, ki se je udril. Oče je vsled krika prihitel na pomoč, a bilo je že prepozno. Pač hud udarec za slovensko družino.

Kaj mladega človeka zmeša... Ni dolgo tega, ko smo čitali o 13 letnem dečku O. Š., ki jo je neznanokam popihal od svojih staršev v Ljubljani. Poizvedovali smo in povedalo se nam je, da je njegov oče poslovodja v nekem

ljubljskem kino-gledišču. Na pripombo: »Je pa najbrž mladi študentek okušal dobrote (bolje: strup) modernih kino-predstav?« — je sledil točen odgovor: »O seveda!«

Te nesrečne svalčice. V Kandiji je koncem januarja pogorel vezan kozolec z vso opremo in z večjo zalogo sena. V poročilu je bil dostavek: »Zažgal je baje posestnikov sinček, učenec 2. razreda; kadil je cigareto.« Kdor sega po prepo-vedanem sadu, ga vselej zadene večja ali manjša nesreča. Alkohol, nikotina (tobaka) — tega vsega se varuj, ti mladi prijatelj! Z ognjem pa previdnost!

Modrost v pogovorih domačih in tujih.

Misel.

Najboljše misli leže včasih pod mizo.
Najboljše misli pridejo često prekasno.
Prve misli so najboljše.
Zadnje misli navadno zmagajo.
Dobra misel pride redko sama.
Dobre misli in dobre drože razganjajo.
Kdor ima misli, ima tudi besede.
Mislim ni treba na sodnijo.
Kakršna misel, taka sanja.
Kdor mnogo misli, malo spi.
Komur manjka, ima mnogo misli; kdor jemlje, ima le eno.
Misli so kakor kure: letale bi samo ob tleh.
Misli so kakor krogla na kegljišču: leti in zadene, leti in zgreši.
Misli so kakor veter: slišiš ga, vidiš ne.
Misli so kakor čebele: noter in ven.
Misli rode strahove.
Misli in golobi pridejo vedno z družino nazaj.
Z mislimi ne boš nikomur ušes odgriznil.
Misli sodu dna ne izbijejo.
Kdor nima v mislih, mora imeti v petah.
Stot misli ne plača vinarja dolgá.
Na žale misli bodi vesela pesem v čisli.

Reki.

Lep kakor misel.
Za eno misel.
Na misel hoditi.
V mislih imeti.
V misel vzeti.
Po misli biti.
Enih misli biti.
Misel me je.
Ni vredno misli.

Drobiž.

V dveh sekundah štirinajstkrat okoli ekvatorja. Naša zemlja je okrogla. Tista črta, ki si jo mislimo potegnjeno okoli zemlje v sredi tako, da razdeli zemljo v dva enaka dela: na sever in na jug, se imenuje ekvator. Dolga je 40.000 kilometrov. Iz Novega Jorka so zadnjič brzojavili v Varšavo na Poljskem, od tam so brzojavili nazaj itd. To pot je električna iskra napravila štiridesetkrat; če jo preračunimo na ekvator, znači to štirinajstkratni ekvator. In vse to v dveh sekundah. Od zemlje do meseca ne znaša razdalja niti deset ekvatorjev.

Brez imen. V Koreji ne dajo otrokom ženskega spola pri rojstvu nobene imena. Seveda dobijo doraščajoče deklice priimek, s katerim jih kličejo starejši prijatelji in sorodniki; toda samo roditelji imajo v poznejši starosti pravico, uporabljati to ime. Vsi drugi družinski člani in tuje se pa poslužujejo pri nagovoru opisovalnega načina, kakor n. pr.: Hči ali sestra tega in tega. Po možitvi pa tudi to odpade. Starši dajo omoženim hčeram ime okraja ali kraja, v katerem stanuje s svojim možem, roditelji njenega moža jo pa imenujejo po kraju, kjer je živela pred možitvijo.

Časopis beračev. Najzanimivejši »strokovni list« na svetu je pač časopis beračev, ki ga izdajajo v Parizu. List pri naša obširen seznam vseh porok, krstov in pogrebov, ki se vršijo tisti teden; pove natančno kraj in uro teh in nekatere priporočil še prav poseben. Nadalje objavlja list imena dobrih ljudi, kdaj sprejemajo obiske, oziroma kdaj so doma, in pa še druge stvari, tičoč se beraške stroke.

Raznoterosti. Italijan ljubkega duha vrtnic ne more prenesti, in je zato v Italiji tako malo rož. — Gazela preteče na begu lahko 26 km na uro. — Eifflov stolp v Parizu je najvišja stavba na svetu; 300 m je visok, tako kakor Šmarna gora nad Ljubljano. Ves je iz železa, vendar ima neki most na Angleškem šestkrat toliko železa v sebi kakor ta velikanski stolp. — Najgloblja točka v morju meri 9921 m in je blizu japonske obali. Za en sam turban je treba 25 m blaga. — V Evropi je okoli 200 vrst jedilnih gob; 50 prav dobrih, 50 srednje dobrih in 100 manj dobrih. Strupenih je pravzaprav samo sedem. — Mesto Arhangel'sk na Ruskem ima 40.000 ljudi pa nobenega hotela. Kdor hoče prenočiti, si mora poiskati sobo v zasebnem stanovanju.

Kako visoko lete ptiči. Slavni učenjak Aleksander Humboldt je bil mnenja, da leta ujeda kondor 7100 m visoko, a prirodoslovec Gaedke trdi po svojem opazovanju, ki ga je napravil na otoku Helgolandu, da lete ptice selivke po 3000 do 5000 m visoko, nekatere pa kar po 10.000 do 12.000 m nad zemljo. Profesor in zrakoplovec Poehl pa dokazuje v najnovejšem času, da je popolnoma nemogoče, da bi mogli ptiči leteti tako visoko, in sicer zato ne, ker je v višini 10.000 m 54 stopinj mraza, in ker tako nizkega zračnega tlaka ptiči nikakor ne morejo prenesti. Zrakoplovec Lucanus pripoveduje, da se ptiči nikoli ne dvignejo nad prvo plast oblakov, ako niso v to primorani, in da običajno ne letajo više nego 1000 m nad zemljo. Velika večina ptičev pa leta jako nizko. Samo ob posebnih prilikah so se dvignile vrane v višavo 1400 m, škrančki 1700 m, orel pa 3000 m nad zemljo.

Črede bizonov (divje govedi) v Kanadi. Velikanske črede bizonov, ki so prvotno živele v severnoameriških prerijah in šteje milijone in milijone glav, so se skrčile do leta 1889, na 835 glav. Vzrok je bilo brezmiselno pobijanje te lepe živali in kupčijski lovi. V tem letu se je pa začelo tudi gibanje za varstvo preostalih živali. Leta 1905. se je za varstvo bizonov ustanovilo društvo »Ame-

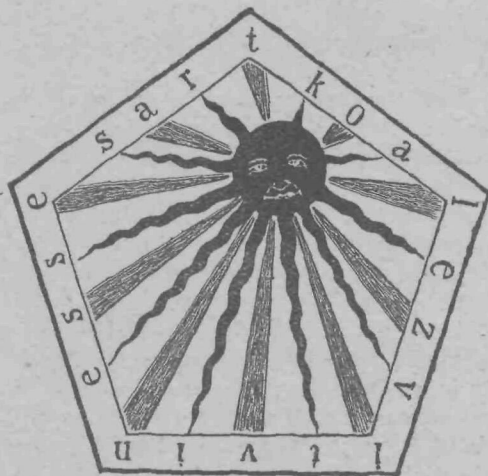
rican Bison Society« in izdalo tozadevne varnostne odredbe vlade Združenih držav. Uspeh je bil ta, da se je pomnožilo že po nekaj letih število bizonov v Severni Ameriki na 2000 glav. Kanadska vlada je vzela leta 1902. takozvane gozdne bizone v Atabasci pod svoje varstvo in kupila leta 1907. veliko privatno čredo v Zedinjenih državah ter jo prepeljala deloma v Elk Island Park, deloma v Buffalo Park pri Waimorigtu v provinci Alberta. Čreda v Buffalo Parku je tako narastla, da je štela v jeseni leta 1923. že 8300 glav in bila največja na svetu. Kljub velikosti parka, ki meri 42.000 ha, so se bizoni tako razširili, da je obstajala nevarnost križanja z manj vrednimi živalmi. Zato je dala uprava postreliti okoli 2000 glav. Izkupiček za kože, meso in montirane glave so porabili za kritje upravnih stroškov. Pred kratkim je pa združila kanadska vlada vse bizone v drugem velikem parku pri velikem jezeru v Alberti. V celi Severni Ameriki živi danes najmanj 15.000 bizonov, ki vsi dobro uspevajo.

Med Kanibali. V severni Avstraliji je dežela Arnhem. Prebivalci so menda pobili in požrli vso posadko trgovske ladje »Daniel Dapson«. Angleži so mislili, da so kanibalstvo (ljudožrstvo) že popolnoma zatrli, a ta slučaj pove, da ga še niso. Pred letom je izginila ta ladja brez sledu. Zdaj so pa našli nabiralci biseroev na nekem plavu v zalivu Carpentaria ženo kapitana Spoarea. Pravi la je, da je ladjo uničil vihar in da se je posadka rešila na suho. Tu so jih pa napadli domačini, več sto po številu, in so jih ujeli. Njo so privezali na kol, moške so pa vse vlekli proč. Ni videla več ne moža in tudi nobenega drugega potnika. Prepričana je, da so jih domačini vse pojedli. To prepričanje ji je utrdil poznejši dogodek: čez dva dni so ji vzeli namreč njeno majhno hčerko, so jo umorili pred njenimi očmi in so jo spekli na vročih kamenih. Kaj se je pozneje godilo, se ne ve dobro spominjati; grozni dogodki so jo namreč tako potrli, da je skoraj zblaznela. Ko je divjake napadel drug rod, je porabila priliko in ušla na plav. Križarila je na njem po zalivu okoli in čakala rešitve.

Slovstvo.

Izgubljeni raj. Dramatična bajka s petjem v treh dejanjih. Priredil Leopold Turšič. Ljubljana 1924. Založila prodajalna K. T. D. Natisnila Jugoslovanska tiskarna. Cena Din 10.—, po pošti 50 par več. — Res se dobro blago samo hvali in priporoča, vendar nam je žal, da je bilo o tej igrici tako malo čuti v javnosti: izborna je po pestrem dejanju, po jedrnatem jeziku in po izvirni šegavosti. Tudi lepo zaokrožena je in do konca živahna. Prav uporabna je tudi za otroške odre: nastopajo palčki, paži, še celó otroški balet se lahko uplete. Radi poučne vsebine jo tudi za šolske odre toplo priporočamo.

1. Solnce.

Pazi na solnčne žarke: so dolgi in kratki, svetli in črni. Iz črk pa zloži pregovor!

2. Skrivalica v besedah.

milim nebom

se živi

pase.

3. Skrivalica v sekiricah.

(Pazite na sekirice, ki leže na eni in isti črti.)

4. Naloga.

Iz sledečih lastnih imen sestavi znan slovenski pregovor: Dob, Esa, Lagos, Mohvali, Rob.

(Rešitev in imena rešilcev — ki se sprejemajo le tekom 10 dni po izidu lista — v prihodnji številki.)

1. Rešitev skrivalice v 5.—6. številci.

Poglej število črešenj! Začneš tam, kjer visi ena, in sicer zgoraj v prvi vrsti; nadaljuješ tam, kjer visita dve, potem pri treh in nazadnje pri štirih. Za prvo vrsto pride v istem redu druga, tretja in četrta. Zlogi dajo pregovor: Ukradene črešnje so sladke.

2. Rešitev besedne uganke v 5.—6. št.:

Dar, Eva, sel. ednica, top, Ivo, bob, roj, Ana, tek = Deseti brat.

3. Rešitev konjička v 5.—6. številci:

Govóri malo sam in pusti,
naj drugi mnogo govóré.
Saj znaš: kdor se širokousti,
ta malo ali nič ne vé.

Medved.

4. Rešitev naloge v 5.—6. številci:

Kmetovalec, sekira, acetilen, vrtnica, Eštera, rman, Mihael, Edvard, šaljivec, kladivo, omara = Ksaver Meško: Mladim sreem.